

СТАНОВИЩЕ

от д-р Иванка Василева Асенова,
доцент в ЮЗУ „Неофит Рилски”, Благоевград

на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 1.2 Педагогика (Специална педагогика – Слухово-речева рехабилитация)

Тема: ДИНАМИКА НА СЛУХОВИЯ ГНОЗИС СЛЕД КОХЛЕАРНА ИМПЛАНТАЦИЯ

Автор: Румяна Йорданова Василева

Научен ръководител: Проф. д-р Цанка Попзлатева

Автор на дисертационния труд е Румяна Василева, докторант към катедра „Специална педагогика“ от Факултета по начална и предучилищна педагогика на СУ „Св. Климент Охридски”, с научен ръководител проф. д-р Цанка Попзлатева.

Докторантката е представила дисертационен труд, автореферат, списък с 11 научни публикации и 23 участия в научни форуми с доклади по темата на дисертацията и приноси от дисертационното изследване. Представените материали и приложените документи свидетелстват, че кандидатът отговаря на изискванията на ЗРАС и Правилниците за приложението му.

1. Актуалност на тематиката на дисертационната разработка и целесъобразност на поставените цели и задачи

Предложеният за рецензиране дисертационен труд е посветен на значим за съвременната невропсихология и за специалната педагогика

проблем, какъвто е проблемът за особеностите във формирането на слуховия гнозис след кохлеарна имплантация при предлингвално глухи деца и методите за неговото развитие и оценяване. Дискутирането и проучването на този въпрос в съвременния образователен контекст е категорично необходимо, поради съществуващи дефицити както в теоретичен, така и в приложно-методически аспект. От тази гледна точка, проведеното дисертационното изследване е актуално и с подчертано приложен характер, тъй като преследва, и в крайна сметка реализира, нелеките цели, въз основа на богат емпиричен материал от четиригодишно лонгитюдно проучване на релевантна представителна извадка да разшири научното познание за спецификата и многофакторната детерминираност на динамиката на развитието на слуховия гнозис в условията на предлингвална глухота и кохлеарна имплантация; да финализира българската стандартизация на съвременен международен психометричен инструмент за измерване на формирането на слухов гнозис след период на дълбока глухота в детско-юношеска възраст (EARS), извеждайки нормативни данни за българската популация; и не на последно място – да апробира нови и гъвкави стратегии за работа върху слуховото и речево развитие на глухи деца след кохлеарна имплантация.

Стъпвайки на аргументираното формулиране на основните изследователски хипотези авторката на дисертационния труд определя обекта и предмета на изследването, и прецизно дефинира изследователските задачи.

2. Познаване на проблема

Румяна Йорданова Василева адекватно представя теоретичните перспективи на базисните понятия в избраната за проучване област: слухов гнозис, слухово нарушение, кохлеарна имплантация, ранна слухова диагностика, слухово-речева рехабилитация. Специално внимание се

отделя на релацията „слух – фонологично осъзнаване – езиково и речево развитие“, като изложението впечатлява с уменията на докторантката да проследи многопластовата корелация и динамиката в тези взаимовръзки. Систематизирано са представени прилаганите до момента в световен мащаб и у нас методи за развитие на слуховия гнозис, и в частност на речевия слухов гнозис, при деца с увреден слух.

Общото впечатление от презентирането на теоретичната концептуализация на дисертацията е, че Василева успява да постигне обосновано синтезиране на понятийния апарат, което убедително показва не само добрите ѝ теоретични познания, но също така и уменията ѝ да дискутира проблема в глобален аспект, постепенно стеснявайки и рамкирайки анализа според параметрите на собственото си емпирично изследване.

3. Методика на изследването

Докторантката демонстрира безспорна компетентност при представянето на концептуалния модел на своето емпирично изследване и структурните му компоненти. Използваният методически инструментариум е описан в детайли и логическа последователност, релевантен е на целите и задачите на дисертационния труд и продуктивен с оглед подчертано приложната насоченост на заложеното емпирично изследване.

За обработката на суровите данни са използвани адекватни статистически методи. Получен е впечатляващо богат емпиричен материал, който е анализиран многоаспектно и прецизно.

Впечатляващи са и характеристиките на изследвания контингент: в диагностичният експеримент участват 130 прелингвално глухи деца, като с 46 от тях е проведен и педагогически експеримент, който е организиран

под формата на целенасочена слухово-речева рехабилитация в постоперативния период с четиригодишна продължителност.

Всички тези констатации позволяват извода, че конструираната от докторантката методика дава възможност да се реализират многопластовите цели на изследването, да се постигнат поставените задачи и успешно емпирично да се верифицират формулираните хипотези.

4. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд на Румяна Василева е с общ обем от 237 страници, структуриран последователно във въведение, три глави, дискусия, заключение, приноси, библиография и приложения. Библиографията включва 307 литературни източника, 45 от които са публикувани през последните 10 години. Текстовото изложение е онагледено с впечатляващото количество от 76 таблици, 57 фигури, 12 изображения и 1 схема.

Теоретичната част на разработката се отличава с добра структура и подробно и систематизирано представяне на тази определено сложна в концептуален аспект интердисциплинарна проблематика. Теоретичният анализ, който докторантката прави на ключовите за дисертационното изследване понятия – формиране на слухов гнозис в условията на предлингвална глухота и кохлеарна имплантация и методи за измерването му, е детайлно информативен и представлява логически мотив за извеждане на дизайна на емпиричното изследване, подробно представен в следващата, втора глава на ръкописа.

Внушителната по обем трета глава представя резултатите от собственото проучване и техният статистически и интерпретативен анализ. Тя е логично структурирана, съответства на изследователските задачи, а ходът на анализа е релевантен на концептуалния модел на изследването. Емпиричните данни са богато таблично и графично онагледени.

В заключителната част на дисертационния труд Румяна Василева представя цялостен интерпретативен анализ на получените в изследването резултати и извежда емпирично базирани заключения. Приносните достижения на дисертационния труд са коректно представени.

Приложеният автореферат изцяло отразява структурата и съдържанието на дисертационния труд и напълно отговаря на стандартите, зададени чрез съответните нормативни документи.

5. Качества на дисертационния труд и научно-приложни приноси

Качествата на дисертационния труд и неговите научно-приложни приноси могат да бъдат очертани както следва:

1. Дисертационният труд е посветен на неразработен и важен в теоретичен и приложен аспект проблем.

2. Дисертационният труд теоретично обосновава и емпирично доказва основните допускания на докторантката относно динамиката на развитие на фонемния гнозис при деца с предлингвална глухота след кохлеарна имплантация и нейната детерминираност от констелация от общи и специфични фактори.

3. Емпиричните данни могат да бъдат мултиплицирани в различни сфери на функциониране и в различни дейности, и могат да бъдат конкретно приложени за оптимизиране на езиковото и речево обучение на слухово увредените хора у нас.

4. Верифицирана е валидността и надеждността на българската стандартизация на батерия за оценка на слуховите реакции на реч (EARS) и са изведени общи нормативни показатели за равнището на слуховия гнозис след кохлеарна имплантация.

5. Апробирани са нови и гъвкави сурдопедагогически стратегии за слухово и речево развитие на глухи деца след кохлеарна имплантация.

6. Критични забележки и препоръки

Бележките и препоръките ми към дисертационния труд са малко и основно формални.

1. Съдържанието на дисертационния труд е твърде раздробено – отделни параграфи могат да бъдат обединени или редуцирани.

2. На места езиковите конструкции са доста утежнени, което затруднява разбирането.

3. Представеното изследване съдържа богат емпиричен материал и сериозен статистически анализ на данните. Направените изводи и обобщения в заключителната част на дисертационната разработка обаче са сравнително кратки и без подробна аргументация. Този дисбаланс е напълно преодолим и докторантката има необходимия потенциал и качества, за да се справи с него в бъдещите си изследвания.

Заключение

Предвид теоретичната подготовка, професионалните умения и уменията за планиране и осъществяване на емпирично изследване на докторант Румяна Йорданова Василева, и въз основа на изтъкнатите положителни качества на дисертационния ѝ труд с убеденост ще гласувам, да ѝ бъде присъдена научната и образователна степен „доктор”.

21.05.2018г.

Член на научното жури:

/доц. д-р Иванка Асенова/